

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра філософії та історії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
Валерій БОРТНЯК
_____ 2022 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

для вступу на навчання за освітнім ступенем «Магістр» на основі освітнього ступеня «Бакалавр», «Магістр» та ОКР «Спеціаліст»

освітня програма **«Політологія»**
спеціальність **052 «Політологія»**
галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

УХВАЛЕНО:

на засіданні кафедри філософії та історії
Протокол № 10 від «5» травня 2022р.

Зав. кафедри З.З. Зореслава ЗАХОЖАЙ

Програма фахового випробування для вступу на навчання за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 052 «Політологія» (освітня програма «Політологія»), галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» на основі освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» або ОКР «спеціаліст». – К.: ТНУ імені В.І. Вернадського, 2022.- 9 с.

Укладач:

Алла ШАПОВАЛОВА – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та історії ТНУ імені В. І. Вернадського

Розглянуто та затверджено на засіданні Вченої Ради Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, протокол № 15 від 06.05.2022 (наказ 47-од від 06.05.2022)

ЗМІСТ

I. Загальні положення.....	4
II. Організаційно-методичні рекомендації.....	4
III. Перелік питань з окремих дисциплін та список літератури для підготовки до вступних випробувань	5
IV. Інтернет-ресурси програми з підготовки до вступних випробувань	9

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Здобуття ступеню «магістр» за спеціальностями 052 «Політологія» передбачає комплексний вступний екзамен з дисципліни «Політологія».

Програма комплексного екзамену з циклу професійно-орієнтованих дисциплін розроблена з метою надання допомоги абітурієнтам в підготовці до його складання.

Програма охоплює основну проблематику дисципліни, яка дозволяє перевірити і оцінити необхідний рівень набутих знань та практичних навичок, які є базовими для подальшого опанування магістерської програми.

Політологія є однією з провідних спеціальностей у системі сучасної гуманітарної освіти і покликана надати другу вищу освіту студентам, які обрали свою майбутню професію «політолог». Майбутній політолог повинен **вміти**: орієнтуватися в основних світових політичних напрямках, школах, концепціях, давати характеристику українським політичним вченням, застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності.; **знати** і мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про об'єкт і суб'єкт політики, права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті держави і суспільства, а також мати уявлення про процеси міжнародного політичного життя, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному світі, володіти навичками політичної культури тощо.

Завдання політологічної освіти, які потребують розв'язання, наступні:

- засвоїти методологію вивчення діяльності і розвитку політичних систем і політичних процесів;
- вміти орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках розвитку політології, мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів;
- вміти робити аналіз політичного життя, знати геополітичну обстановку, місце і роль, статус України в сучасному політичному світі;
- набути навичок практичного використання теоретичних знань у практичній діяльності.

Програмою курсу «Політологія» передбачено вивчення *основних питань теорії політичної науки – теоретичний блок*: предмет, основні поняття політології, структура та функції політики, основні школи та концепції політології; *політично-історичний блок* – історія світової та української політичної думки, розвиток світової політичної думки від античних часів до наших днів із висвітленням найвидатніших політологічних досягнень; історичний та актуальний зрізи розвитку української політичної думки у її взаємозв'язках зі світовою політичною думкою.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Фахові іспити можуть відбуватися з використанням дистанційних технологій навчання відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 392 від 27 квітня 2022 року, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України від 03.05.2022 р. за № 487/37823 зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 02 травня 2022 року № 400 та Правил прийому до ТНУ у 2022 р.

Вступні випробування проводяться виключно українською мовою.

Система оцінювання вступного комплексного екзамену є наступною. Кожний варіант завдання складається з 3 питань. Правильна відповідь на перше та друге запитання оцінюється у 70 балів; третє завдання оцінюється у 60 балів. Неправильна відповідь балів не дає. Тобто загальна сума усіх відповідей на запитання дає можливість отримати максимум 200 балів.

Тривалість екзамену 2 академічні години. Студенту забороняється користуватися будь-якими носіями інформації.

3. Перелік питань з окремих дисциплін та список літератури для підготовки до вступних випробувань

Теорія політології (нижчий рівень складності).

1. Предмет та об'єкт політології як науки.
2. Завдання, цілі політології.
3. Методи та функції політології.
4. Політика, як мистецтво можливого.
5. Місце та роль політології в системі суспільних наук.
6. Основні парадигми політичної науки.
7. Поняття та розуміння політики.
8. Політика як суспільне (соціальне) явище.
9. Сутність, структура та функції політичної ідеології.
10. Ідеологічні течії у сучасному світі.
11. Лібералізм, консерватизм, соціал-демократизм, фашизм, комунізм – як світові ідеології.
12. Державотворення в Україні та національна ідея.
13. Ідеологія демократичного суспільства
14. Світогляд, ідеологія та політика: особливості взаємовпливу та взаємозв'язку.
15. Основні ідеологічні теорії сучасності.
16. Політична влада, сутність та ознаки.
17. Основні концепції (етимологія) політичної влади.
18. Ресурси та структура влади.
19. Структура та функції політичної влади. Способи існування, форми та методи здійснення влади.
20. Типи владних структур.
21. Сутність, типологія та функції політичних партій.
22. Партійні системи: поняття, типологія.
23. Громадсько-політичні об'єднання та рухи.
24. Проблеми технологізації політичних партій, громадсько-політичних об'єднань та рухів.
25. Сутність і функції держави.
26. Основні концепції походження держави.
27. Роль держави в політичній системі суспільства.
28. Основні ознаки та принципи правової держави.
29. Поняття, сутність політичного режиму. Авторитарні політичні режими.
30. Сучасна глобалістика та модернізація.
31. Характеристика політичного режиму в сучасній Україні.
32. Політичний процес: поняття та структура.
33. Політичні інститути: поняття та структура.
34. Політичні технології.
35. Політична діяльність як різновид людської діяльності.

Історія політичної думки (нижчий рівень складності)

1. Політичні вчення Древньої Греції – Гомер, Піфагор, Геракліт, Демокріт, Сократ, Платон, Арістотель.
2. Політичні вчення Древнього Риму - Лукрецій, Цицерон.
3. Аналіз устрою держави, класифікація форм державної влади, визначення найкращої ідеальної форми правління в політичній думці античності.
4. Політичні вчення Стародавнього Сходу - Єгипет, Вавілон, Ассірія, Іран, Китай.
5. Політичні вчення Хаммурапі, Соломона, Заратустри.

6. Розуміння божественного походження влади Конфуція, Лао-цзи, Шан Яна, Шень Бухай.
7. Політичні вчення доби Раннього християнства.
8. Обґрунтування теологічної теорії політичної влади.
9. Особливості політичної думки Середньовіччя.
10. Християнські доктрини А. Августина, Ф. Аквінського.
11. Політичні вчення епохи Відродження та епохи Просвітництва.
12. Розвиток гуманістичних начал в політичній теорії Н. Макіавеллі, М. Лютера, Т. Мора, Т. Кампанелли, Ж. Бодена.
13. Політичні теорії Т. Гоббса, Г. Гроція, Дж. Локка.
14. Політичні вчення Нового часу.
15. Формування ліберальної політичної ідеології, Обґрунтування необхідності розподілу влад Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Б. Констан, І. Бентам, О. Конт.
16. Політичні ідеї мислителів Київської Русі.
17. Розвиток політичної думки періоду Галицько-Волинського князівства та Литовсько-Польської держави.
18. Політико-правові ідеї Кирило-Мефодіївського товариства.
19. Значення Києво-Могилянської академії як осередку культури і освіти.
20. Основні напрями української політичної думки середини XVI-XX ст.
21. Ознаки демократизму української політичної думки XVI-XVIII ст.
22. Ідеї волі і демократії в суспільно-політичному житті козацтва XVI – XVII ст.
23. Формування політичних ідей в умовах українського культурно-національного відродження і просвітництва
24. Антикапіталістичні теорії першої половини XIX ст.- романтизм Ш. Сімондг, анархізм П. Прудона.
25. Політична думка Новітнього часу - сучасна зарубіжна політологія.

Теорія політології (вищий рівень складності)

1. Феномен політики: зміст, структура, функції і ресурси політики як соціального інституту.
2. Політологія як наука і навчальний предмет.
3. Зародження та розвиток політичних учень у стародавньому світі.
4. Розвиток політичних учень в епоху середніх віків та нового часу.
5. Розвиток політичної думки в Україні.
6. Особистість як первинний суб'єкт та об'єкт політики.
7. Політична соціалізація індивідів та їх участь в політичному житті.
8. Сутність, основні теорії, типи і стилі політичного лідерства.
9. Сутність, основні теорії, функції і характерні риси політичних еліт.
10. Типологія і рекрутування політичної еліти.
11. Теорії соціальної стратифікації.
12. Сутність і особливості етнополітики. Шляхи до нації.
13. Етнонаціональні спільноти як об'єкт і суб'єкт політики.
14. Етнополітичні конфлікти в сучасному світі.
15. Етнополітика в Україні. Діаспора як об'єкт етнополітичного дослідження.
16. Сутність політичної системи суспільства.
17. Держава як головний елемент політичної системи.
18. Типи політичних систем.
19. Політична система України.
20. Групи тиску й суспільно-політичні рухи: сутність, структура, типологія.
21. Поняття «політична партія», еволюція партій.
22. Функції, типологія партій, різновиди партійних систем.
23. Особливості сучасної партійної системи і перспективи розвитку багатопартійності в Україні.

24. Влада: зміст і сучасна концептуалізація.
25. Структура відносин влади. Легітимність політичної влади. Влада в Україні.
26. Природні і невід'ємні права людини.
27. Формування громадянського суспільства в Україні.
28. Поняття і типи політичних режимів.
29. Тоталітаризм і його різновиди. Порівняльний аналіз авторитарних режимів.
30. Проблеми трансформації недемократичних режимів.
31. Сутність та особливості політичного процесу як категорії політичної науки.
32. Типологія політичних процесів.
33. Система трансформації в Україні.
34. Конфлікти як вузлова проблема політології.
35. Сутність і форми політичних і соціальних конфліктів.
36. Динаміка, основні етапи конфліктів.
37. Методи регулювання і особливості конфліктів в Україні.
38. Актори міжнародних відносин: державні та недержавні.
39. Формування нової світової системи.
40. Політична культура: зміст, структура, типи, види та функції.
41. Політична соціалізація. Сутність і детермінанти політичної соціалізації.
42. Політична культура сучасної України.
43. Політична участь та її форми в Україні.
44. Характеристика політичного прогнозування та його інструментарій.
45. Особливості впливу ЗМІ на формування громадської думки. Форми прояву політизації ЗМІ.
46. Роль ЗМІ в політичних кампаніях.
47. Стан свободи слова в сучасній Україні.
48. Демократія як принцип політичної організації суспільства.
49. Політична свідомість, її зміст, структура та функції. Умови та шляхи її формування.
50. Політико-правові засади політичної нації.

Історія політичної думки та науки політологія (вищий рівень складності)

1. Чим відрізняються погляди Платона і Аристотеля на функції держави і що їх об'єднує?
2. Який вплив мають політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Сходу, Середньовіччя, Відродження, Просвітництва та Нового Часу на сучасний розвиток політичних теорій?
3. Що об'єднує і чим відрізняються чотири найбільш відомі суспільно-політичні течії, які домінували в політичній думці в часи існування династії Чжоу у Китаї?
4. Які загальні риси характерні джерелам політичної думки давньої Індії Ведам (священним знанням)?
5. Чим відрізняються погляди Н.Макіавеллі і Ш.Монтеск'є на політику, владу, державу?
6. Чим важливі положення про природне право для політичної науки, яке Розглядав Ж.Ж.Руссо?
7. Який теоретичний доробок в політичну науку зробили І.Кант, Й.Фіхте, Г.Гегель?
8. Що конкретно для поглядів К.Маркса і М.Вебера на політику і політичні процеси?
9. Загальне та особливе у поглядах Платона та Аристотеля на державу, владу, власність.
10. Особливості політико-релігійних доктрин середньовіччя.
11. Порівняльний аналіз вчень Н.Макіавеллі та Ш.Монтеск'є про політику і державу.
12. Основні ідеї марксистської концепції політики і політичних відносин.
13. Концепції російської імперської політики ХІІ-ХІХ ст.
14. Проблеми особи і держави в політичних концепціях Т.Гоббса і Д.Локка.
15. Раціоналізм як основа політичного мислення політологів Нової доби.
16. Сучасна зарубіжна політологія: основні ідеї та напрямки дослідження політики.
17. Політична система суспільства. Функції і типи політичних систем.
18. Громадянське суспільство - основа демократії політичної системи.

19. Спробуйте самостійно дати визначення таких політичних концепцій та з'ясуйте, що є теоретико-методологічною основою кожної із них: плюралізм, консерватизм, марксизм, соціалізм, комунізм, анархізм, соціал-демократизм.
20. Держава у сучасному суспільстві. Сутність держави, як соціальної організації.
21. Правова держава та її характеристики.
22. Проблемна інституційна характеристика президентства та парламентаризму.
23. Концепції демократії. «Демократія - народовладдя».
24. Політичне лідерство та еліта. Класифікації політичного лідерства та моделі еліт. Загальний портрет політика.
25. Політичне поле. Інституалізація та закони політичного поля.

Список літератури для підготовки до вступних випробувань

1. Аристотель. Політика // Соч.: в 4 т. – М., 1983.
2. Бутко М., Бутко І., Мащенко В. Теорія прийняття рішень. 2018, 360 с.
3. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Концептуальні основи теорії політики: Навч. посібн. – Рівне, 2008. – 308 с.
4. Горбатенко В. П., Остапенко М. А., Горбатенко І. А. Історія політичної думки в Україні: Навч. посіб. — К.:МАУП, 2007. — 128 с.
5. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. – К., 1993.
6. Зернецька О. В. Медіа-дипломатія // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К.:Знання України, 2004 Т.2 812с.
7. Замалеев А.Ф., Зоц В.А. Мыслители Киевской Руси. – 2-е изд., перераб. и доп. – К., 1981.
8. Кіянка І. Б. Політична конфліктологія: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. – 96 с.
9. Климкова І. І., Остапенко М. А. Вибори і виборчі системи: навч. посіб. – К.: Персонал, 2011. – 160 с.
10. Королько В. Г., Некрасова О. В. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика: підручник. МОН України. 3-є вид., допов. і перероб. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. 831 с.
11. Кочубей Л. О. PR у політичній сфері: підручник. НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2013. 472 с.
12. Крисоватий А. Європейська регіональна політика: підручник / за ред. Крисоватого А. та Ліщинського І. – Тернопіль: ВПЦ "Економічна думка ЗУНУ", 2020. 236 с.
13. Лозовицький О. Засоби масової інформації // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. – 266 с.
14. Макиавеллі Н. Государь. – М., 1990.
15. Матвієнко А.С. Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна: монографія / А.С. Матвієнко. — К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. – 376 с.
16. Платон. Государство // Соч.: в 4 т. / Общ. ред. А.Ф.Лосева и др. – М., 1990.
17. Політологічний енциклопедичний словник. – К., 1998.
18. Політологія: Підручник/ В.Ф. Баранівський. – Київ: Національна академія управління, 2016. – 236 с.
19. Політологія: підручник / [М. П. Требін та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Харків : Право, 2018. – 460 с.
20. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. - Львів: ПП «Арал», 2018. - 540 с.

21. Політологія: Навчальний посібник / Щедрова Г. П., Барановський Ф. В., Карчевська О. В., Мазур О. Г., Михайловская О. Г., Новакова О. В., Пашина Н. П., Пробийголова Н. В. - Луганськ: Вид-во СНУІм. В.Даля, 2011. - 304 с.
22. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 512 с.
23. Смірнова В.О. Політична воля як чинник державотворчої діяльності: об'єктивні та суб'єктивні детермінанти. Київ: Логос, 2019. 384 с.
24. Сучасна українська політика. – К.: Укр.-Фін. інституту менеджменту і бізнесу, 2013р. – 318 с.
25. Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці: Навч. посібник / О. В. Талдикін. Дніпро. Дніпропр. держ. універ. внутр. справ, 2020. 164 с.
26. Філософія Відродження на Україні / М.В.Кашуба, І.В.Пославский, І.С.Захара та ін.; Відп. ред. М.В. Кашуба. – К., 1990.
27. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. – Львів, 2010. – 462 с.
28. Шляхтун П. Політологія (історія та теорія) – 2019. 472 с.
29. Щчепаньчик Д. Політизація засобів масової інформації, тобто журналісти на двох ставках / Даріуш Щчепаньчик. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elekcii.org/nietedy-droga/polityzacja mediow.html>
30. Яковлев Д. В. Медіатизація політики в умовах становлення демократичного режиму / Д. В. Яковлев. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Vsntu/2008_2009/91-SevNTU/91-20.pdf

IV. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ПРОГРАМИ З ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

<http://pidruchniki.ws/>

<http://library.if.ua/>

<http://nbuv.gov.ua/>

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1035-2007-%D1%80>

<http://lektsiopedia.org/ukr/lek-11307.html>

<http://uk.wikipedia.org>